

Aigi : Skábmamáno 27. beaivi 1990. dii. 15.00 - 18.15
 Skábmamáno 28. b. 1990, dii. 09.00 - 12.00 /
 dii. 15.00 - 19.00
 Skábmamáno 29. b. 1990. dii. 09.00 - 11.15

Báiki : Samelandssenteret, Kárašjohka

Airasat:

1. Olav M. Dikkanen	21. Mary Mikalsen Trollvik
2. Magnhild Mathisen	22. Nils Jernsletten
3. Inger K. Juuso	23. Aage Pedersen
4. Johan Jernsletten	24. Ester Fjellheim
5. Steinar Pedersen	25. Olav Andersen
6. Jon V. Aslaksen	26. Haldis Thommassen
7. Hans Guttorm	27. Inger-Ann Fossli
8. John H. Eira	28. Oddvin Storelv
9. Egil Olli	29. Ivar M. Simonsen
10. Ole H. Magga	30. Inger A. Johansen
11. Mathis M. Sara	31. Lennart Mikkelsen
12. Mikkel A. Gaup	32. Ante Eriksen
13. Alf E. Nystad	33. Ing-Lill Pavall
14. Josef Vedhugnes	34. Ella Holm Bull
15. Peder Mathisen	35. John Nordfjell
16. Svein H. Bårdsen	36. Jarle Jonassen
17. Ruth Rye Josefsen	37. Måret Guhttor
18. Mimmi Bæivi	38. Ingrid Wernberg
19. Eilif O. Larsen	39. Johan M. Sara
20. Lars Nilsen	

Mathis Mathisen Sara ii bohtán, iige lean dieðihan heaibama.

Virgelobit refererijuvvojedje ja čuovvovaš airasat ožžo virgelobi:

- nr 5: Steinar Pedersen,
- nr 7: Hans Guttorm,
- nr 12: Mikkel A. Gaup,
- nr 20: Lars Nilsen,
- nr 21: Mary Mikalsen Trollvik,
- nr 27: Inger Ann Fossli,
- nr 35: John Nordfjell
- nr 36: Jarle Jonassen.

Airras nr 14: Josef Vedhugnes oazzui virgelobi mannebarqii 27.11. Boðii fas 28.11. dii. 09.45.

Virgelobi oazzui čuovvovaš airras: Ingrid Smuk Rollstad skábmamáno 28. beaivve dii. 1200 ja gitta coahkkima lohppii.

SAMEDIGGI

SAMEDIGGE

SAEMIEDIGKIE

SAMETINGET

COAHKKINGIRJI 4/90

SIIDU 2

Várrelahttu áirasii nr 5: Ingrid Smuk Rolstad. boðii coahkkimii.

Várrelahttu áirasii 7: Ragnhild Nystad boðii coahkkimii.

Várrelahttu áirasii nr 12: Kirsten A. B. Eira boðii coahkkimii.

Várrelahttu áirasii nr 20: Johan Larsen boðii coahkkimii.

Várrelahttu áirasii nr 21: Reidar Solberg boðii coahkkimii.

Várrelahttu áirasii nr 27: Else Grete Broderstad boðii coahkkimii.

Várrelahttu áirasii nr 35: Nora Marie Bransfjell boðii coahkkimii.

Várrelahttu quovttos áirasii nr 36: Laura Jáma Renfjell og Sigfred Jáma leaigga gohččojuvvon, muhto leaigga dieðinan heaibama.

Asselistu:

- ASSI 39/90 COAHKKIMA VUOĐDUDEAPMI
- NAMMACUORVUN, VIRGELOBIT/GOHČČOJUUVON VARRELAHTUT
- GOHCCUMA JA ASSELISTTU DOHKKEHEAPMI
- ASSI 40/90 OĐDA ASSIID DIEDIHEAPMI
- ASSI 41/90 SAMEDIGGERADI DIEDAHUS DOAIMMAS BIRRA, DAS MAIDDAI REFERAHTAASSIT
- ASSI 42/90 NUPPI MAILMMI SOADI GEAZIL OAHPPOFALALDAGA HAGA BAHCAN - CEALKAMUS
- ASSI 43/90 PROSPEKTERING A/S - KONSESUVNNAOHCAN GOAIVUT LUONDDUGEDGGIID - NARANAS. CEALKAMUS
- ASSI 44/90 DAVVIRIIKKAIÐ SAMI INSTITUHTA ARVVOSTALLAN
- ASSI 45/90 NOTAHTA PRINSIHPPALAS VALDIVUOIGATVUOIDAID BIRRA SAMEDIGGAI
- ASSI 46/90 SAMEDIKKI COAHKKINPLANA 1991

ASSI 39/90 COAHKKIMA VUOĐUDEAPMI

coahkkinjođihanqoddi Mimmi Bæivi bokte rabai coahkkima.

a) Gohčcuma dohkkeheapmi

Mearrádus: Gohčcun 05.11. 1990 ovttajienalačcat dohkkehuvvon.

b) Ášselisttu dohkkeheapmi:

Mearrádus: Ášselisttu mii čuovui gohčcuam dohkkehuvvui ovttajienalačcat.

c) Airra Steinar Pedersen ohcan luvvijuvvot vearovvas dan áigái go son lea persuvdnalaš ráđdeaddin Giieldaministeras.

Mearrádus: Steinar Pedersen luvvijuvvo Sámedigge áirras vearovvas dan áigái go son lea Giieldaministera persuvdnalaš ráđdeaddin. Ingrid Smuk Rolstad lea su ovddas dan áigái maid Steinar Pedersen lea luvvijuvvon su vearovvas. Lohkkojuvvo ođđasit válggaid boađus 2. válgapiires. Deatnu valljet varrelahttu Ingrid Smuk Rolstad:ai.

ASSI 40/90 OĐDA ASSIID DIEĐIHEAPMI

Ovddiduvvojedje čuovvovaš áššit:

- 1) Egil Olli: Avžžuhus nammadit samepolitihkkálaš referansalávdegotti mii suodjala sierralagan sámiid beroštumiid EO-šiehtadallamiid oktavuođas mat dál leat jođus.
- 2) Ingrid Wernberg: Sámiid oasálasvuolta Lillehammera dálve-OL 1994 oktavuođas.
- 3) Ragnhild Nystad: Sámi baikenamaid geavaheapmi.
- 4) Olav Andersen: Suodjalannjuolggadusat ja sámiid beroštumit.
- 5) Johan Jernsletten: Sámi alfabetiseren
- 6) Ante M. Eriksen: Geaidnu samebaikai Máskii Divttasvuona gielddas.
- 7) Ingrid Wernberg: Ollislas sami mediaplána.

8) Johan Larsen: Oahppofalalaga asaheapmi ekologias mas lea oaivedeaddu sámi ealahusnarjeneamis.

9) Jon V. Aslaksen: Evttohus earahuhttit valgalaga.

Cuovvovas mearradusat danikkojedje dieðihuvvon oðða ássiide:

1) Coahkkijoðihangoddi evttoha ollescoahkkimii ahte ássi sáddijuvvo Sámediggeráððái giehtadallamii.

Máret Guhttor evttohii cuovvovas evttohusa: Ássi hilgojuvvo.

Máret Guhttora evttohus mearriduvvon 26 jiena 11 jiena vuostá mii addojuvvui coahkkinjoðihangotti arvalussii.

2) Coahkkinjoðihangoddi evttohii ollescoahkkimii ahte ássi sáddijuvvo Sámediggeráððái giehtadallamii.

Ovttajienalaččat mearriduvvon.

3) Coahkkinjoðihangoddi evttohii ollescoahkkimii ahte ássi sáddijuvvo Sámediggeráððái giehtadallamii.

Ovttajienalaččat mearriduvvon.

4) Coahkkijoðihangoddi evttohii ollescoahkkimii ahte ássi sáddejuvvo Sámediggeráððái giehtadallamii.

Ovttajienalaččat mearriduvvon.

5) Coahkkinjoðihangoddi evttohii ollescoahkkimii ahte ássi sáddejuvvo Sámediggeráððái giehtadallamii.

Ovttajienalaččat mearriduvvon.

6) Coahkkinjoðihangoddi evttohii ollescoahkkimii ahte ássi sáddejuvvo Sámediggeráððái giehtadallamii.

Ovttajienalaččat mearriduvvon.

7) Coahkkinjoðihangoddi evttohii ollescoahkkimii ahte ássi sáddejuvvo Sámediggeráððái giehtadallamii.

Ovttajienalaččat mearriduvvon.

8) Coahkkinjoðihangoddi evttohii ollescoahkkimii ahte ássi sáddejuvvo Sámediggeráððái giehtadallamii.

Ovttajienalaččat mearriduvvon.

9) Coahkkinjođinangoddi evttohii ollescoahkkimii ante assi saddejuvvo Sámediggerađđái giehtadallamii.

Ovttajienalaččat mearriduvvon.

ASSI 41/90 SAMEDIGGERAĐI DIEDAHUS DOAIMMAS BIRRA, DAS MAIDDAI REFERAHTAASSIT

Sámedikki presideanta Ole Henrik Magga čilgii ráđi doaimma birra.

Ovddiduvvui čálalaš mearkkašupmi Eilif O. Larsen bokte:

Eanadoallu - Sámi ealáhus.

Avzzuhus čielggadit vuoigatvuođalaš geatnegasvuođaid maidda eisevaldit leat čatnon sámi álbmoga ektui.

ASSI 42/90 OAHPPOFALALDAGA HAGA BAHČAN NUPPI MAILMMI SOADI GEAZIL

I ASSEBAHPIRAT

- čálus 13.06.90 TSSVs Sámediggái
- Reive 22.03.90 USKAVs
- Mánngus reives 10.02.90 TSSVs Gieldadepartementii
- Reive 28.09.88 USKAVs Norgga Sámiráđđái
- Norgga Sámiráđi mearráđus áššis R 35/ 88
- Norgga Sámiráđi mearráđus áššis R 6/89
- čálus 16.10.88 TSSVs Norgga Sámiráđđái
- Reive 26.05 1990 TSSVs Oahpahus- ja dieđadepartementii
- NSRa riikačoahkkin resolušuvdna - riikačoahkkin 1987

II ARVALUS

Oahpahusa ja dutkama váldolávdegoddi ovddidii čuovvovaš árvalusa Sámediggái áššejođiheaddji Magnhild Mathisen bokte:

NUPPI MAILMMI SOADI GEAZIL OAHPPAFALALDAGA HAGA BAHČAN - CEALKAMUS

Lávdegotti árvalus:

Sámediggi čuovvovaš áhčun lei bissomeanttuin dalle go duiskalaččat ledje váldán riikka reizeset vuollái jagiid 1940-45. Maiddái mánná soađi manne ollu jagit ovdaliggo skuvlafálaldat fas šattat dohkkašastan. Joavkkut mat mässe skuvlavázzin fálaldagasat soantejagiid aigge oážo ovttaskas beaččiid fálaldaga vázzit skuvla loahpageahčai 1940-10gu ja aiggegeantái 1950-10gu. Muhto lea éreiggas ante eari dalle oahppi sámi guovlluin oážo avkki fálaldagas.

Sámi mánaid skuvlatalaldat ii leat heivenuvvon sin kultuvrii iige gielaeavttuide. Oahpanus dahpanuvai dusse daroqiillii, mii lei sidjiide amas giella. lei uhccán dohkkalas ja vanet attii erenoamas fágalas avkki. Dat dilli bisttii gitta 1970-lohkui. Váilevas oahppu, erenoamážit daroqielas, lea daqahan ante ollu samit leat sin bargodilis saddan giliat/dovdat ante eai oile nu guhkas.

Ollugiidda lea váilevas oahppu daqahan ante sii leat bazahallan gilvvus oazzut barggaid, ja davja leat ožžon daid heajumusat máksojuvvon ja seammás losimus barggaid. Ja lea daqahan ante ollugat leat loaktan iežaset bargguin juo nuorravuođas.

Sámediggi lea bajásčuvqijuvvon ante joavkkut - mat leat vaháguvvan váilevas vuođoskuvlafálaldaga geažil nuppi mailmmi soađi áiggi - leat organiserijuvvon Guovdageainnus, Kárasjoqas ja Porsánggus. Lea maiddái registrerijuvvon dat olbmot geat oaivvildit iežaset gullat dan jovkui geat leat vaháguvvan. Muhtun ráji lea registremiid dahkan ieža dat joavkkut ja muhtui muddui olggobeale olbmot. Sámedikkis ii leat vuođou árvostallat duohtavuođaid iige fágalas sisdoalu daid registreremiid hárrai mat leat dahkkon.

Joavkkut orrot leamen čonken čuovvovaš gaibádusaid guovddás eisevaldiide:

- Buhtadus/almolaš čuožžaldus/(buhtadus)
- Lassi pensuvdnačuoggát ja vuoliduvvon pensuvdnaahki
- Oahppofálaldat oktan bálkkáin

Buhtadusgaibádus/almolaš čuožžaldus, lassi pensuvdnačuoggát ja vuoliduvvon pensuvdnaahki berrejit geahčaduvvot dan oktavuođas ante oazzut ekonomálaš dorvvolašvuođa boaresvuođas daidda geasa dat quoská. Orru leamen uhccán jáhkehahtti ante dat boarrásiid joavku, ieža manná viiddis skuvlejumi, ožžot nu stuorra vejolašvuođaid gilvalit bargguin čavga bargomárkanis dahje alggahit iežaset ealahusdoaimmaid. Livččii danin govttolaš ante eisevaldit árvoštallet áigequovdilaš doaimmaid sihkkarastit dan jovkui dorvvolaš eavttuid sin boaresvuođa beivviide. Sámediggi deattuha ante lea deatálas ante stáhta dáruiduhttinpolitihká duogázin mii lea fievrriduvvon fuolaha dohkkalas čovdosa dan áššis jovkui masa dat álgovuđolaččat quoská.

Sámediggi doarju maiddái gaibádusa oazzut oahppofálaldaga oktan bálkkáin.

Loahpas háliida Samediggi mearkkasit ahte mearkkasahtti oimmos joavkkut. sinke sámiid gaskkas, assit Finnmarkkus ja olggobealde Finnmarkku, leat vaháguvvan ekonomálaččat nuppi maailmmisoađi geažil. Aigeguovllilas doarjjadoaimmat nugo buhtadus masson skuvlavazzimii, berre danin buorrin gehččot stuorat joavkkuide go mat leat registrerijuvvon listtain geat leat vaháguvvan masson vuođoskuvlafálaldaga geažil soahtejađiin.

III JIENASTEAPMI

Váldolávdegotti árvalus ovttajienalaččat mearriduvvon.

ASSI 43/90

PROSPEKTERING AS - KONSESUNVVAOHCAN GOAIVUT
LUONDDUGEDGGIID - NARANAS - CEALKAMUS

I ASSEBAHPIRAT:

- Reive 06.07.90 Guovdageainnu suohkanis - ávžiuhus addit cealkamuša.

II ARVALUS

Vuoigatvuođaid váldolávdegoddi ovddidii čuovvovaš árvalusa Samediggái áššejođiheaddji Inger K. Juuso bokte:

PROSPEKTERING A/S - KONSESUNVVAOHCAN GOAIVUT LUONDDUGEDGGIID -
NARANAS - CEALKAMUS

Lávdegotti árvalus:

Sámediggi čujuha ahte dán áššis leat ollu fuopmásumit ja čuoggát mat bohtet ovdan.

Čuoggát masa dás berre váldit fuopmášumi leat e.e. eará dilit mat gusket sámi vuoigatvuođaid, bargoaddinvejolašvuođaid sámi guoviliin, boazodoallui, luonddu- ja birasgáhttemii ja sámi kulttormuittuid gáhttemii.

Sámediggi lea ollu gerddiid almmustahttan prinsihpalas eahpidusaid rustemiidda ja luonddumeassumiidda mat gáržiidit ja leat vaháđiin sámi kultuvrii ja ealáhus beroštumiide.

Sámediggi lea maidđái sániiguin hábmen prinsihpalas eahpadusaid luonddumeassumiidda ovdalgo vuoigatvuođaid gažaldagat guoskevaš čahcedagaide ja eatnamiidda leat áilgijuvvon. Sámi vuoigatvuođalávdegotti bargu dain áššiin šaddá guovddáđiin boahte aiggis.

Samediggi haliida dán oktavuodas ejuhit Ráðdehusa guhkes-
áiggi programmi 1986-89. St.meld.nr 83. čg.15.6.2 gos čuožžu:

Berre čájehuvvot mearkkasáhtti varrugasvuoda ja skunálas-
vuoda luonddumeassumiiguin gos sámiid beroštumit sáhttet
saddat guoskkahallot. Ráðdehus ii hálit álggahit stuorat
meassumiid luondduquovlluin Finnmarkkuduoddaris ovdalgo Sami
vuoigatvuodaid lávdegoddi lea loahpahan barggus vuoigatvuoda
gáaldagaiguin.

Guovllus sáhttet vissa leat maiddái muhtun ráji kulttormuittut.
Dát berrejit merkijuvvot ja ferte váldit daid vuhtii go
loahpalaččat mearriduvvo galgetgo doaimmat dahkkot.

Ohccojuvvon guovlu lea boazodoaluguovllus 30-31, Guovdageainnu
oktasasguohtumat. Dát guovlu lea dálveguohtoneana oilles Oarje-
Finnmárkku boazodoalosuohtkanii.

Guovllus hárbjehuvvo vuoimmálaš boazodoallu ja guovlu lea
guovddašguovlu boazodollui. Guovllus lea kultuvrra eanadat gos
hárbjehuvvo aktiivalaš sámi boazodoallu. Boazodoallu lea Guovda-
geainnu suohtkana stuoramus ealahus. Vejolaš geađgeroggan
doaimmat sáhttet šaddat vaháguin guovllu boazodollui. Sámediggi
haliida dás ejuhit Oarje-Finnmárkku boazodoalokantuvrra
čeaikámuššii gos ejuhuvvo ahte guovllus lea stuorra
mearkkašupmi boazodollui, danne go dat guoskkaha boazodoalu
guovddašguovllu gos e.e. leat guovllu dálveguontoneatnamat ja
boazojohtolagaid farregeainnut.

Fuopmášupmi bargodilálašvuhtii Guovdageainnus lea deatálaš dán
áššis. Guovdageainnu suohtkan bijai ášši giehtadallamis stuorra
deattu dasa. Guovdageainnu suohtkanis lea stuorra
bargguhisvuotta. Ruvkedoaimmat Bidjovággiruvkkiin šaddet vissa
heaittihuvvot giđđat 1991. Fágalaš peršuvnnalaš návccat ja
máhtolašvuotta mii lea olljuvvon ruvkkiin sáhtta geavahuvvot
luonddugeađgeroggan doaimmaide. Mii guoská boazodollui lea
eanpesihkar gallis sáhttet oaziut barggu das boahnteáiggis. Ođđa
bargosajit livččii danin lean buresboahthin suohtkanii.

Bearraigeahččansiehtadusa rávvedettiin bijai Guovdageainnu
suohtkan gáibádusa ahte berre ráhkaduvvot oppalaš geahčastat man
ollu bargosajiid luonddugeađgeroggandoaimmat sáhttet addit
suohtkanii. Dát ii leat vel dahkkon ja danin leage eahpesihkar
man galle bargosaji proseakta sáhtta addit.

Lea golbma dili dán áššis mat fertejit árvvostallot:

1. Vuoigatvuodát buorrin geavaheami resurssain ja geasa
gullá vuoigatvuotta dán dahkat
2. Resurssaid buorrin geavaheami avkkit
3. Buorrin geavaheami vaqáqat

Ersevdorolááđat leat doaimmeváldit dákkareáš dilis ovde: dávjá gušše árvoštallan makkár vanádat šáđdet sámide (dilli 3) ja leat máksán buhtadusaid ovttaskas olbmuide dahje joavkkuide. Dávjá lea vanatbuhtadus árvoštallanvuodáid dākkon eahpe-donkkalááđat ja lea buhtán mēerkkāšāniti riidduid sāmē servodānkii.

Sámediggi háliida duođāštit ahte vuogitvuohā guvliu mii dās lea sāgastuvvon oktan buot guovliu nāvccāin sihke eatnāma alde ja vuode gullet sāmē álbmogii. Makkārgē šiehtadusat ovttaskas olbmui doaimmālggāheaddjiid bealis ja vāhātbuhtadusmāvssut doaimmālggāheaddjiin ovttaskas olbmuide, joavkkuide dahje ovttaskas ealāhusaide ii dānin leat dōhkkēhāhti.

Odne lea stāhta guhte hālddāšā guovliu sāmē álbmoga ovddas. Dāi leat jođus šieggādeāmit boāhteāiggi vuogitvuodāid hālddāšēāmi birra sāmē guovliuin. Sámediggi livčēi rivttes organā čuožžuhit sāmēid oktasāšvuogitvuodāid nugo dān dilis ja maiddā: vejolāáđat juonkkit čuožžuhā vuogitvuodāin eārā sāmē organāide.

Sámediggi lea dōhkkēhān ahte Guovdāgeāinnus lea dārbu nānnet sin ealāhus eallima ja ahte luonddugēāgeroggen sāhtē leat árvošāš dān oktavuodāš. Ollāšit árvoštallat dāid beāiid doaimmas, berre šilgi juvvot lagabuid makkār bargodilāšvuodā vuommi doaimmā sāhttā addit ja mān viidāt dāt eavttut mād suonkān lea hāpmēn mēārrādusāstis 21.06.90 sāhtet duohān dāhkkot.

Sámediggi háliida dās maiddāi čužuhit buođusiskānēšieggādus njuolggādusāide māt leat plānen- ja huksenlāgā mēelde stuorāt huksen doaimmāid oktavuodāš mēārriduvvon stāhtāāšis 27.07.90. Dān mēelde galgā ráhkādit buođusiskānēšieggādusāid ovddālgihiti vai sāhttā šilget vāikkūhusāid birrasii, luondduberoštumiide ja eārā servodatdillāi stuorāt huksemiid oktavuodāš. Dāt guoskā eārret eārā geāđgegoāivumā eāmbbo go 50 dekāā. Nānāšfeālitā boāhtā dāid njuolggādusāid sīsā.

Luonddugēāgeroggemis sāhttet šāđdat vāikkūhusāt guvliu. Sámediggi eaktuda dānin ahte ráhkāduvvo boāđusanālyēā ovđāigo vejolāš doaimmalohpi addojuvvo.

Sámediggi ii sāhte vuodūn mii odne lea dāhkat loānpalāš oāivilā āššis. Sámediggi sāhttā goittoge dōhkkēnit ahte doaimmāplānemiid sāntē joatkit dāid bājābealde buktōjuvvon njuolggādusāid mēelde. Sámediggi háliida lānkāgeatnēgāntton buođusšieggādusāid vuodūl addit loānpalāš eālkāmūšā āššis.

Airras Jon V. Aslaksen ovddidii čuovvovaš dñ. 09-árvalusa:

Samediggi árvala ahte Prosjektering A/S oaziu konsešuvna nu go lea oncan.

III JIENASTEAPMI

Váldolávdegotti árvalus mearriduvvui ovttá jiena vuostá mii addopuvvui Jon V. Aslaksen árvalussii.

ASSI 44/90 DAVVIRIIKKAID SAMI INSTITUHTA ARVVOSTALLAN - CEALKAMUS

I ASSEBAHPIRAT

1. Girko- ja kulttordepartemeantta reive miessemáno 28. beaivve 1990
2. Arvvostallanráporta miessemáno 10. beaivve 1990
3. DSI notáhta 11.05.90: Elina Helander evttohus

II ARVALUS

Dahpahusa ja dutkama váldolávdegoddi ovddidii čuovvovaš árvalusa Samediggái áššejođiheaddji Magnhild Mathisen bokte:

DAVVIRIIKKAID SAMI INSTITUHTA ARVVOSTALLAN - CEALKAMUS

Lávdegotti árvalus:

1. Samediggi oaidná positiivalažžan ahte alggahuvvojit Davviriikkaid Sámi Instituhta doaimmaid arvvostallamat. Arvvostallan ráporta 10.05.90 sisttisdoallá ollus miella- giddevaš máterialaid instituhta doaimma birra dan rájes go dat lea alggahuvvon 1973. ja dat evttohusat boahnteáiggi doaimmain mat ovdanbuktojit orrot leamen dakkarat maid sáhtta čađahit nu guhkás go dat olliit. Nuppi bealis čujuha diggi ahte vuođdu ollu analizaide ja čoahkkáigeassimiidda mat valdojit ovdan ráportas leat menddo heaju. Dainna duogázin Samediggi ii danin dán heave oainne áigequovdiliin suorggardit ovttaskas čuoggái arvvostallanráporttas. Viidáseabbot čađamannat instituhta doaimmaid evttohit eambo ovttaskas boahnteáiggi doaimmaid, ferte dahkkot vuođun mii lea vuđoleabbot čielggaduvvon gos oasi valdet Davviriikkaid Sámi Instituhta, eará sámi organat ja eará beroštumit masa dat guoska. Dán ráporttas mii lea dál ii leat dohkkálaš vuođdu Davviriikkaid Sámi Instituhta earaláhkai organiseret.

2. Samediggi cujuha ahte Davviriikkaid Sámi Instituhta njuolggadusat ja organisasuvdnastruktuvra leat dan rájes go dat asahuvvui. Orru leamen bonciideamen dovddastus sinke siskkabealde ja olggobealde instituhta ahte aigi lea laddan algit geahčadit doaimmaid ollasit ja árvvoštallat vuogi mo bargu lea organiserijuvvon ja stivrijuvvon. Dan oktavuođas orru árvvoštallanráporta addimin positiivalaš oainnu vejolaš doaimmaid earáhuhttimiidda boahhte aiggis maid cealkámuš instituhta stivrras 14.08.90, addá addet. Dat addá Samedikki oainnu mielde buori vuođu boahhte aiggi árvvoštallamiidda.

Nugo maiddái cujuhuvvo árvvoštallan ráporttas lea instituhta biras earáhuvvun garrasit asaheami rájes. Manimus jagiid leat asahuvvon ollu sámi asahusat mat ovttas eará servodat ovda- neamin leat buktán ođđa hástalusaid instituhttii. Dat erenoamážit mii guoska bajit dási mihttomeriid ja háldenvuogiid instituhta doaimmain. Dat hástalusat mat Davviriikkaid Sámi Instituhtas daid lagamuš boahttevuodas leat, juonka instituhta daid eará sámi dieta- ja čielggadusasahusain, ja unisersitetaid, allaskuvllain ja eará asahusain mat dutket sami dili.

3. Jos sami dutkan galgá sáhttit ovdánit bajimus sádjái násuvdnalaš, davviriikkalaš ja internásuvdnalaš oktavuođas fertejit johttileapmosit dahkkot lagát prinsihppalaš čilgemat makkár mihttomearit, organiserenvuođit ja ruhtadeapmi sami dutkamis ja sami diliid dutkamis galget leat. Arvvoštallanráporta evttona sierra sami dutkanráði maid Samedikki oaiivila mielde ferte árvvoštallat dan oktavuođas, ja iige čielgasit almmuhuvvo čatnot Davviriikkaid Sámi Instituhta vejolaš boahtteaiggi nuppástuhttimiidda. Samediggi oaiivilda ahte suorggit mat livččii aigequovdilaset prinsihppalaš arvvoštallamiidda livččii earret eará:

- dietateorehttalaš ja fágapolitihkkálaš čilgen ies doahpaga "sámi dutkan"
- hádjet vai čohkket sami dutkan- ja čielggadan- ja oahpahasahusaid
- oazžut bargiid ja bajidit dási/máhttu sami- ja sámeqiela hálli dutkiin
- nannet teoriasiiddu sierralágan sami kulttorfágain
- nannet diehtujuohkkinsiiddu
- hukset sami dutkanneahtha násuvdnalaččat ja davviriikkaid dasis

Samediggi bivdá danin Davviriikkaid Ministerraðis ja daid násuvdnalaš eisevaldiin Norggas. Ruotas ja Suomas veahkki dan ovddabealde namuhuvvon čielggadeapmai. Davviriikkaid Sámi Instituhta berre oazžut lassiruðaid prosektii vai sáhttet doalahit čalli- ja eará čielggadandoaimmaid čielggadeami oktavuođas.

4. Okta mihttomeriin dakkaras čielggadusas ferte Samedikki oainnu mielde leat nannet Davviriikkaid Sami Instituhta saji guovddas sami dutkan- ja čielggadanásanussan. Nu go árvvostallanráportage čujuha vattisvuođaide ahte mierkkašahhti oassi instituhta doaimmain ruhtaduvvo olggobeali proseaktaruđain. Dát addá rádjijuvvon vejolašvuođaid mii guoská guhkesáiggi plánema.

Samediggi háliida loahpas deattuhtit ahte Davviriikkaid ministerráđđi ferte lánčit dilálašvuođaid Davviriikkaid Sami Instituhta doaimmain buoremus vejolaččat dan batta go ovddabealde namuhuvvon čielggadeamit leat jođus. Diggi čujuha dán oktavuođas erenoamážit daid organisašuvdna ovdaneami doaimmaide instituhtta ies lea johtui bidjan (gč. erenoamážit instituhtahoavdda Elina Helander mearkkastusa 11.05.1990 oktán mieldosiin). Dát fakkastuvvon boahhte áiggi čielgga-deami eambo prinsihppalaš dillái sami dutkamis sáhtta guhkkit áiggi vuollái addit buoremus čovdosiid ovttas-tahton veahkeváriid geavaheamis sami ja samioktavuođaid dutkama ja čielggadandoaimmain.

Ovddiduvvojedje čálalaš mearkkasumit Inger A. Johansen, Nils Jernsletten ja John H. Eira bokte mat leat arkiverijuvvon oktán čeahkkingirjjiin.

III JIENASTEAPMI

váldolávdegotti arvalus ovttajienalaččat mearriduvvon.

ASSI 45/90 PRINSIHPPALAS MEARRIDANVUOIGATVUOĐAT SAMEDIGGAI

I ASSEBAHPIRAT

1. Samediggeráđi mearkkastus beaiváduvvon 13.11.90 - Prinsihppalaš mearridanvuoigatvuođat Samediggai
2. Ássi R 34/90 - NOU 1989:5 Buorebut organiserijuvvon stáhta - Arvalus lávdegottis mii čielggadii stáhtlaš oktavuođa- ja organiserenvugiid.
3. Geahčastat badjei stáhta ráđiid ja lávdegottiid main lea bargu Samedikki bargoviidodaga siste ja geahčastat badjei stáhta doarjjaortnegiid sami ássiin.

II ARVALUS

Organisašuvnna ja vuođđudusássiid váldolávdegoddi áššejođiheaddji Måret Guhtor bokte ovddidi samediggeráđi mearkkastusa oktán čeahkkáigeasuin arvalussan:

MEARKASTUS PRINSIHPPALAS VUOIGATVUODAIN SAMEDIGGAI

Lávdegotti arvalus:

1 ALGU

Sámediggi lea dál doaibman jagi. Dán oanenaš aiggis lea Sámediggi geargan dovvusin dahkat iežas positiivalaččat. Sámediggi lea bargan áššiiguin mat mannet viidát ja lea bargan aiccesis stáhtusa ja gutni manngga dátus.

Sámedikki rahpama oktavuođas lei éielggas ahte eat sahtán mearridit makkár valdi das galga leat, máhttu/dáiddut ja bargovuonki oktiibuot galget leat dikkis. Ledje ollu sivat dasa. Ovddimus 17.02.1981 šadde ráðdehus ja sámii organisašuvnnat ovttaoaivilii duvdilit bajás Sámi vuoigatvuođalávdegotti barggu nu ahte ášši albmotválljen sámii organa ja ášši vuođoláhkii éatnat sámii vuoigatvuođaid galge éielggaduvvot ovddimus. Samevuogitvuođa lávdegotti vuosttaš oassearvalus (NOU 1984:18 Sámiid vuoigatvuođadili birra) guorahalai danin dan guokte valdoášši. Áššái vuoigatvuohta éahcedagaide ja eatnamiidda addit arvalus duvdiluvvui manngelii mainna lávdegoddi dál bargá.

Ja de veaháži mieide fuomašuvvui maiddái ahte Sámediggi ieš ferte leat mieide ráhkadeamen iežas bargovuogi ja diggi ferte ieš iežas luonddu mieide leat dat bajimus organa ieš ráhkadit aiccesis bargovugiid go lea albmotválljen organa. Dán oainnu deattuha sinke Vuoigatvuođadepartemeanta ja Stuorradikki vuoigatvuođalávdegoddi ja veltojuvvui danin maiddái mearridit ante dikki mearridanvuoigatvuohta galggai ráddjijuvvot lágaláččat dušše leat "ráðdeaddiorganá", dan masa Sámi vuoigatvuođaid lávdegoddige lei mannan mieide.

Danne leage lunddolaš ahte Sámediggi ieš bidjá ášši johtui mii guoská su iežas mearridanvuoigatvuohtii. Ja de lea Ráðdehus nammadan sisdepartementalaš bargovoavkku virgeolbmuid dasis mat galget éielggadit makkár áššiin sahtá bidjat mearridanvuoigatvuođa Sámediggái. Sámediggeráđdi lea bohtan diehtit dan barggu birra Gielddadepartemeantta departemeanttaráđis Sámedikki oileš-čoahkkima oktavuođas čakčamános 1990.

Dán vuođui lea govttolaš ahte Sámediggi dál álggaha prinsihpalaš suorggardallamiid das makkár dilis ieš lea ja makkár vuoigatvuohta galga leat sis. Duođalaččat oazi jurddašit ante 1992s sánta earáhuvvat ollu mii guoská makkár barggut fievrri-uvvojit guovddáš eisevaidiin Sámediggái.

Samediggerááđi juonke guovtte oassai dan ássi suoggardallamio. Vuosttažettiin háliidat mii oážiut johtui prinsihppalaš ságas-
tallamiid maid duonpat válgá sáhttisdoailá vai sáhttit kartet
makkar lea dikki prinsihppalaš jurddegat dan ássis.

Mii háliidat dán vuošul mii dás lea ovdan bidjat konkrehtalaš
evttohusa 1992 varás maid hálddahaslaš bargguid sirdin guoská.
Rááđi deattuha ahte vuoigatvuohta ja váikkuhus lea juoidá man
ovddas mii fertet doarrut eatge vuordit ahte mii oážiut dan
iešalddis.

2 VUOIGATVUOHTA MII SAMEDIKKIS LEA ODNE

2.1 DUOGAS

Samediggi ásahuvvui lága 12.06.1987 nr. 56 bokte "Samedikki
birra ja eará vuoigatvuođa dilli" (sámeláhka), § 1-2.

Sámelága ulbmil lea "láhcit dilálašvuođaid nu ahte sámi álbmot-
joavku Norggas sáhtta sihkkarastit ja ovddidit sin giela,
kultuvrra ja servodateallima", (gč. §1-1). Samediggi lea gaska-
oapmi mii galgá addit sisdoalu dan mihttomearrái.

Samediggi oážiui buot doaimmaid, vuoigatvuođaid ja geatnegas-
vuođaid mat Norgga Sámeraádis ledje (gč. sámeláhka § 3-1 vuosttaš
oassi).

Samediggái gulleváš barggut, evttohanvuoigatvuohta ja valdi
bontet ovdan sámelágas § 2.1 ja gullojit ná:

"Samedikki bargo viidodahkii gullet buot ássit mat dikki ádde-
jumi mielde erenoamážit gusket sámi álbmotjovkui.

Samediggi sáhtta ieš iežas doaimmas buktit ja addit cealká-
mušaid ássiin mat gullet dasa. Sáhtta iežas doaimmas maidái
ovdanbidjat ássiid álmolaš eiseváldiide ja priváhta
asahusaide jna.

Samedikkis lea mearridanvaldi go dát čuvvot eará lága mearrá-
dusaide, dahje mat leat mearriduvvon earáláhkái."

2.2 SAMEDIKKI ORGANAT

Samediggi

Samedikkis lea 39 áirasa, valljijuvvon 13 válgapiires. Professor
Die Henrik Magga, Guovdageainnus, valljijuvvui dikki
jođiheaddjin.

Samediggeráđđi

Samediggi vállji vuosittas dábalas ollesčoankkimis sirdin-
njuolggadusaid mielde §§ 8, 9 ja 10 (gá. žuogga 3.1.1. ovdda-
bealde) samediggerađi masa pohte vintta olbmo, geat leat:

Ole Henrik Magga, jođiheaddji
Mary Mikalsen Troilvik, nubbinjođiheaddji
Lennart Mikkelsen
Ella Holm Bull
Alf Nystad

Magga Samedikki čoahkkinnortnet lei mearriduvvon 29.05.1990
samelága § 2-14 vuodui oaiđui stivra ođđa nama "Samediggeráđđi"
Seammas šattai jođiheaddji presideantan ja nubbin jođiheaddji
varrepresideantan.

Ráđđai guilla jođihit ja lea ovddavástadus Samedikki doaimmain.

Váldolávdegottit

Magga čoahkkinnortnega mearrideami šadde maiddái guntta valdo-
lávdegotti main lea bargun gárvvistit áššiid maid Samedigge-
ráđđi šadde ollesčoankkimii.

Váldolávdegottit lea:

Oahpahusa ja dutkama váldolávdegoddi
Ealáhusa, luonddu ja birra váldolávdegoddi
Vuoigatvuođaid váldolávdegoddi
Sosiála ja dearvvašvuođa váldolávdegoddi
Kultuvrra- ja giela váldolávdegoddi
Organisašuvnna- ja vuođđudusáššiid váldolávdegoddi

čoahkkinnjođihangoddi

čoahkkinnortnet mielde lea maiddái Samedikkis čoahkkinnjođinan-
goddi mas leat golbma olbmo mii galgá jođihit ollesčoahkkima.

Hálddahus

Norgga Sámeráđi hálddahus šattai Samedikki hálddahussan dan
rájes go Samedikki ásehuvui. Hálddahus fárrii ođđa lanjaide
goiggotmános. Hálddahuslanjat Sentrumbygg A/Ss leat 480 m², ja
leat laigohuvvon Karásjoga gieldoas.

Bargiidlávdegoddi

Samediggi nammadii stivradoankkimis 12.-13-12-89 bargiidlávdegoddi mas leat 3 airasa válljijuvvon Samedikki stivrras ja 2 airasa báivváin, geat galget meannudit virgáibidjan ássiid ja buot ássiid almmolaš báivváilaga § 8-20 ja 12-17 nr. 3 mielde.

Bargiidlávdegoddi lea zuovvovaš:

Ole Henrik Magga, jođiheaddji
 Mary Mikalsen Troilvik, nubbin jođiheaddji
 Lennart Mikkelsen
 Karin Jonhild Somby, (bargiidorganisašuvvna áirras)
 Nils I. Somby, (bargiidorganisašuvvna áirras)

2.3. VALDI

2.3.1 SAMEDIKKI SADJI NOROGGA STAHTASYSTEMAS

Go sággastallat válldi fievrrideamis Samediggái lea dat maiddei gitta das gokko Samediggi meroštallo leat Norgga politihkkalaš systemas.

Samedikki sáji meroštallan lea váldoássálaš váldifieruvvrideami suorggastallamis. Álgovuolaččeat fertet zuožiuhit ahte Samedikki sáji eat sahte oillásit meroštallat odne. Samedikki barguid ferte sahttit earáhuhttit áiggi mielde. Dat lea gitta das makkár doaimmain válldi Samediggái sahtta junkkojuvvot ja gosa Samediggi šadda politihkkalaš mihttominstaris.

2.3.2 LOAHPALAS MEARRIDANVALDI

Daid sájiin gos Samediggi positiivalaččeat lága bokte oáži mearridanvalddi lea Samediggi dat bajimus geas lea válljenvaldi, nannet bargiid njuolggadusaid, das maiddei bargiid virgáibidjamat ja doankkinortnega ráhkadeapmi.

Nugo namuhuvvon de lea Samedikkis loahpalašmearridanvaldi goimma sájis:

- bajimus mearridanvaldi, sámeláhka § 2-10
- virgáibidjamat iežas hálddahusas, sámeláhka § 2-12
- doankkinortnega mearrideapmi, sámeláhka § 2-14

Dat válldi lea addojuvvon Samediggái lága bokte iige sahte dárkkistuvvot.

2.3.3 HALDDASANVALDI DAHKKIDEAMI BOKTE

Samediggái lea dahkkiduvvon halddasanvaldi quovtte sajis:

- Sámi Ovddidanfoandoa coaimmain
- variid juohkin kap. 503, poasttat 70.1 ja 70.2.

Dat mearridanvaldi guoská go giehtadallogit ovttaskas ohcamat daid njuolggadusaid mielde maid dahkkideaddji organa (Gielda-departemeanta) lea ráhkadan. Dat dahkkideaddji organa coaimma maiddái váidalanásahussan ja lea leamaš ráhkadeamen njuoggadusaid daidda. Sámedikkis lea hámolaččat uhccan vejolašvuotta politihkkálaččat stivret daid barguid.

Samediggi sáhtá ollesčoankkimis suoggardallat masa galgá bidjat deattu dán válddi geavaheamis. Dattetge sáhtá dahkkideaddji organa váidaleami bokte hilgut mearradusa ja dahkat ođđa sadjai.

2.3.4 VUOIGATVUODAT JA GEATNEGASVUODAT GULASKUDDANASAHUSSAN

Sámelága § 2-2 mielde berrejit almmolaš organat addit Samediggái vejolašvuotta addit cealkámuša ovdalgo sii dahket mearradusaid daid áššiin mat gullet Sámedikki bargosuorgái. Lánka ii atte almmolaš organaidda geatnegasvuotta eavttuid hága addit Samediggái vejolašvuotta addit čaalkámušaid daid áššiin mat gullet Sámedikki bargosuorgái.

Iige Sámedikkis leat mihkkege geatnegasvuotta addit čaalkámušaid áššiin maid lea ožžon gulaskuddami.

2.3.5 SAMEDIKKI VUOIGATVUOHTA IEŠ ALGGAHIT DOAIMMAID

Sámedikkis lea eavttukeantes vuoigatvuohta ieš alggaht sierralágan doaimmaid. Dat bohta ovdan sámelága § 2-1, 2.oassi. Sámediggi sáhtá giehtadallat juohke áidna ášši masa dikkis lea beroštupmi. Dat addá diggái vejolašvuotta hárjehtit "politihka" viidát. Lea maiddái diggi ieš guhte meroštallá makkar bargosuorgi galgá sus leat.

Váikko Sámediggi ii leat ožžon ášši gulaskuddami almmolaš organain de sáhtá dat goittotge čuovvut ášši jos háliida ja addit cealkámušaid. Departemeanta, fylkkat ja gielddat eai sáhte caggat Sámedikki addimis cealkámušaid dainna sivain ahte cealkámuš seaguha iežas sin valderájaid sisa.

3 ARVOSTALLAMAT

Mii lea váldi? -

3.1. Sámedikki sierralágan doaimmat

3.1.1 Samediggi politihkkálaš organan

Samediggi lea asahuvvon sáhtá dadjat quovtte dárbbu geažil: Go lea dárbbasuvvon politihkkálaš organa ja go lea dárbbu sámi haldanusorganii.

vuosttas dárbu lea geieggii oktálaš sámi dántu. Jos geavana daid dovddus álbmotovddasteaddji modeallaid, namalassii njuolga valijet ovddasteaddji čoahkkaneami, náliiduvvui ásašuvvot čoahkkaneapmi mii sáhtta bargat sámá namos. Berotkeantta lánka- njuolggadusain ja hálddahasortnegis sáhttit dadjat ahte Sámedikkis ovddasteaddji organa dala meroštum: mielde lea rádjekanttes politihkkálaš vuogiatvuotta hállat sámiid bealis Norggas. Sáhttit gal nagget ahte válggaide passeváldin livččii berren leat stuorát, sihke buohkain govttolaš vuogiatvuotta dahkat iežas dovddusin válljiieaddjin ja áirrasin dikkis, leamaš rabas vejolašvuotta leat mielde.

Dát doaimma ii sáhte gáržiiduvvot lágain iige earáláhkái. Sámedikkis lea juo buorre politihkkálaš sádjá sámiid ovddasteaddji organa ja ii leat dárbu eambo suorggartallat.

Sámediggi sáhtta dalle gehččojuvvot dego politihkkálaš organa Norggas eará politihkkálaš organaid ektui. Dát dilli heivenuvvo oassái lágaid ja njuolggadusaid bokte gos Sámelánka lea deataleamos dán rádjái.

Ja oassái heivenuvvo dat dilli dábi bokte mii veanáži mielde bargojuvvo mii fas lea gitta Sámedikki iežas dáiddos gávdnat buoriid čovdosiid ovttaskas gažaldagaide. Otná lánkanjuolggadusaid mielde lea Sámedikkis dušše rabas vuogiatvuotta giehtadallat áššiid buot vejolaš surggiin, muhto lea geatnegasvuotta eará organaid bealis vuhtiivaldit ahte Sámediggi ii leat njuolggadusaid čatnon - beare daddjon politihkkálaš julkkástusain sierralágan dásis eambo oppalaš dajáldagain.

Mii leat oaidnán ahte Ráášehus lea jearran makkár oaidnu lea Sámedikkis ovdaigo lea ovddidan prorosišuvnnaid Stuorradiggái: áššiin mat leat deatalaččat sámiide. Dainna lea geažaduvvon makkár sajis Sámediggi lea dákkaraš áššiin vaikko Sámediggi ii leat meroštallon gaskaboddosaš gulaskuddan organa lága hámis. Maiddái gielddat leat bidjan eaktun ahte Sámediggi adda cealkámušaid áššiin mat buktet meassumiid sámi guoviliin.

Politiikkálaš organa galgá Sámediggi bidjät mihttomeriid ja geassit stuorra linjaid sámpolitiikkas Norggas. Čaáheapmi dáhpáhuvvá eará organaid bokte dahje dan hálddaseami bokte mii Sámedikkis alddis dál lea.

3.1.2 Sámediggi hálddahasorganan

Sámediggi hálddaša odne iežas ja fas lea diggi oáŋon dahkiduvvot ovttaskas hálddahasorganan hálddahaslaš barggaid vuosttas dásis jos mearrádusaid galgá sáhttit várdalit Departementii. Jos galgá jurddašit ahte Sámediggi ieš galgá sáhttit giehtadallat iežas áššiid sáhttit mii bealuštit sámedikki sámi hálddahas-systeama maid mii sáhttit gončodit Sámedikkisysteman. Hálddaseapmi lea deatalaš stivrenneavvu mainna doibma bidjät politihka. Danin leage hálddaseapmi iešalddis deatalaš doaimma Sámediggái.

4. COAHKKAIGEASSU

1. Sámediggi ferte dankkot friddja politihkkálaš ja hálddahušias organain.

Vejolaš boantteáiggi váldifievrrideapmi berre boantit Sámedikki iežas álggaheami bokte. Sámediggi váldo mielde suoggartallat háliidago dikki dan válddi mii fievrriduvvo. Sámediggi ii sáhte buorrin donkkehit ahte dat oáži oaimmaid maid ii hálit iige leat kápasitehta bargat daid.

Dat váldi maid Sámediggi ieš háliida lea oážit lea mearridanváldi. Sámediggi ii berre áigovuđolaččat rádjekahtta váldit badjelasas bargguit maid seamma bures sahttet eará organat danhat mat eai gula Sámediggái, nugo ovdam. Sámi Dahpahušráđđi. Sámediggi berre dan oktavuđas leat dat mii ráhkada njuoggadusaid ja eavttuid maid dat organat fertejit geavahit vuodáun ja hálddašit daid mielde. Sámediggi sahtta leat maidáid váidalanášanus mearrádusaid mat leat danhat daid organain. Lea riektá gávdnat nuvttis juohkkáseami gaskal politihkkálaš ja hálddahušlaš bargguin.

2. Ferte oážit johtui suoggardallamiid gaskal Sámedikki ja guovddáš eiseváldiid makkár rápmat galget leat go fievrrida/sirdá mearridanválddi.

Dát rápmat berrejit leat:

- Sámedikki vuogiatvuota ieš mearridit aicces guillevas válderájaid siste
- Eai makkárga dárkkisteami hálddahušlaš mearrádusain maid Sámediggi lea mearridan iežas oavila vuodui
- Sámedikki vuogiatvuota rahpat virggiid daid addojuvvon ekonomálaš rápmat siste ja vuogiatvuota ieš mearridit makkár áššiid duvdila bajás bušeahttarápmat siste.

Lávdegotti unnitlohku Josef Vedhugnes ovddidii éuvvovaš beavdegirjelasihusa:

1. Sámelága prg. 2.1 mielde gullet Sámedikki bargoviidodahkii buot áššit mat dikki iežas áddejumi mielde erenomážit guoskkahallet sámi áibmotjoavkku.

Viidáseabbot éuoži seamma paragraffas ahte Sámedikkis lea mearridanváldi go dat éuvvot eará njuoggadusaid lágas, danne muđui leat mearriduvvon earaláhki.

samelaga asaneami oktavuodas deattunuvvu ante

"Sámiin berre leat valdoáššálaččat iešrááđenvuogitvuonta ja galget sáhttit váikkohit gažaldagaide main lea mearkašupmi sámi kultuvra dilii." (Ot.prp. 33 (1986-87) s. 24).

Sámediggi lea ášahuvvon dan dihtii go sámit leat sierra álbmot ja etnihkkálaš unnitlohku. Dat oidnojuvvon álbmotstivrenprinsihpa ja politihkkálaš stivren oainnuin, de berre Sámediggi maiddá organisierijuvvot dego hálddahaslaš organa mas lea sierralágan dáhkidanváldi. NOU:1989:5 - Buorebut organisierijuvvon stáhta s. 152-153 lea hálddahasorgana vuođádeami vuođáun mas lea sierralágan ja viiddis dáhkidanváldi

"Lea dárbu deattuhit hálddahasorgana mii lea friddja politihkkálaš stivremis. Go deattuhat dan friddjavuođa de suovvanastá dat dasa áhte lea earáge árvvut go oážut čađa álbmotstivrenprinsihpaid ja politihkkálaš stivrema mii lea áatnojuvvon álgui bidjama lundui ja doaimmaid ulbmili."

Makkár dal leš oaidnu lea Sámediggi ieš sierra organa mii galgá sáhttit dahkat friddja politihkkálaš mearradusaid sámi álbmoga bealis Norggas.

Sámediggi galgá ieš beassat ovddasmannat go dikki dilii Norgga stáhta systemas galgá mearriduvvot boahtteáiggis.

2. Sámedikkis lea loahpalaš mearridanváldi goimma sajis sámelaga prg. 2-10 mielde (bajimus mearridanváldi Sámedikki válggaid oktavuodas), 2-12 (virgái bidjat bargiid iežas hálddahasas) ja 2-14 (mearridit iežas čeahkkinortnega).

Sámedikkis lea bajimus mihttomearrin oážut loahpalaš mearridanvuogitvuoda buot dásiin mat gusket sámi álbmoga Norggas.

Ii oillisiaš ovdamearkan dán oktavuodas namuhat nammademiid evttohusaid mielde sámi organisašuvnnain buot stáhta lavdegottiide mat giehtadallet sámi áššiid, nugo e.e. sámi kulttorlávdegoddi, sámi teantera stivra, sámi kulttor-muitoráđdi, iešguđetiágan stivrraide mat leat oahpahus- ja dieđadepartemeantta vuolde jna.

3. Sámediggái lea addon hálddasánvuogitvuonta guovtte sajis juonkkit váriid kap. 503:as, boasttas 50 (Sámi Ovddidanfoanda) ja boasttas 70 (doarjagat sámi organisašuvnnaide, giehtaduodjai jna.).

samediggi berre e.e. NOU 1989:5 argumušaid mielde, s. 152 ge. cuoggis bajabealde, sahttit organiseret dego haldadusorgana mas lea sierralagan dahnkidanvaldi.

Ovdamearkan dan oktavuodas mii ii leat olliislaš namuhuvvo doarjjaortnegat iesguoetge departemeanttaosiin mat gusket doarjagiid sami argumušaide, organisašuvnnaide jna. ovdamearkan namuhuvvo e.e. kap. 1520 boasta 75 (preassadoarjja) kap. 1556, boasta 60 (mánáiddoaimmat), kap. 1465 boasta 79 (sami kulttormuittuid gahtten), kap. 320 boasta 79.1 (sami kultuvraiaš doaimmat) jna.

4. Bajabealde namuhuvvon sivaide geažil berrejit biddjot johtui šientadallamat gaskal Sámedikki ja guovddáš norgga eisevaldiid daid rápmaid birra mat gusket loahpalaš mearridanvaldi fievrrideami ja loahpalaš haldadšanvaldi juonkkima.

III JIENASTEAPMI

Váldolávddegotti mearradus ovttajienalaččat mearriduvvon.

ASSI 46/90 SAMEDIKKI OLLESCOAHKKIMIID COAHKKINPLANA 1991

I ASSEBAHPIRAT

- Assi S 226/90 Sámedikki čoahkkimiid čoahkkinplána 1991

II ARVALUS

čoahkkinjođihangoddi ovddidii dán árvalusa Sámedikki ollesčoahkkimiid plánan 1991:

guovvamáno	12. - 14.	: Sámedikki ollesčoahkkin
miessemáno	28. - 30.	: Sámedikki ollesčoahkkin
čakčamáno	17. - 19.	: Sámedikki ollesčoahkkin
Skábmamáno	26. - 28.	: Sámedikki ollesčoahkkin

Airras Olav Dikkanen ovddidii čálalaš mearkkašumi mii čuovvu mielddusin áššái čoahkkingirjjiis.

III JIENASTEAPMI

čoahkkinjođihangotti árvalus čoahkkinplánan 1991 ovttajienalaččat mearriduvvon.

* * * * *

Sámedikki haldadus 10.12.90

Per A. Bør
ref.